

Voorwoord

Gent staat op een keerpunt. De Arteveldestad kent een lange traditie van migratie uit Turkije en Noord-Afrika. De migranten uit deze gebieden hebben zich reeds duurzaam verankerd in de stad. De tweede en derde generatie, in België geboren en getogen, nemen stilaan de fakkel over van de eerste. Sinds de val van de Berlijnse muur en de uitbreiding van de Europese Unie krijgt Gent daarnaast ook steeds meer migranten uit Midden- en Oost-Europa over de vloer.

Oud of nieuw, migratie zorgt voor de nodige animositeit: "Bulgaarse koperdief riskeert 37 maanden cel", "Homofobe allochtonen tuigen homo's af", "Lid Sharia-4Belgium aangehouden", "Immigratiehuwelijken bemoeilijken de integratie van migranten", "Eén op de vier Vlaamse werklozen is allochtoon"... Het is een greep uit de headlines die onze media sieren. We horen het Jan-met-de-pet al denken: "Waar gaat het toch naartoe? Het zal wel nooit lukken met die migranten".

Deze vraag naar de toekomst van de migrant houdt ook ons bezig. Ons vertrekpunt is wel anders dan het beeld dat uit de media oprijst. We menen dat het gangbare denken rond migratie en diversiteit te kampen heeft met twee beperkingen. Ten eerste is er wat je de 'culturalistische' kijk kan noemen. Mensen worden gereduceerd tot homogene 'culturele' groepen – de 'Moslims', de 'Allochtonen' – die bovendien quasi-onveranderlijke eigenschappen hebben – ze zijn 'traditioneel' of 'ouderwets' – die hun handelen determineren – ze gedragen zich 'homofob' of 'vrouwonvriendelijk'. Ten tweede is er de cultus van de individuele verantwoordelijkheid. Hierbij worden mensen gezien als wezens die hun levenskansen volledig in eigen handen hebben: "Er is werk voor iedereen die wil werken."

In dit boek willen we verder kijken dan deze gangbare visie. 'Culturele' verschillen bestaan, en kunnen belangrijk zijn, maar ze zijn niet onveranderlijk en alles-

bepalend. Bovendien bestaan er binnen groepen veel verschillen. Zoals niet alle etnische Belgen achter de uitlatingen van aartsbisschop Léonard staan, zijn ook niet alle Turkse Belgen van plan Sharia4Belgium te sponsoren. Extreme visies komen gemakkelijker in de media, maar dat is natuurlijk net omdat ze extreem zijn. Een culturalistische visie leidt ons af van de factoren die er echt toe doen.

Ook de individualistische kijk willen we verlaten. Mensen hebben uiteraard keuze- en handelingsvrijheid. Maar deze vrijheid is beperkt. Je zou het menselijke leven als een tocht door het woud kunnen zien. Er zijn verschillende paden die we kunnen inslaan, maar sommige zijn goed onderhouden, andere dichtgegroeid en nog andere met slagbomen en hekkens afgezet. Sommige mensen hebben een goede stafkaart en een machete meegekregen, anderen helemaal niets. Kan je uit het woud komen zonder stafkaart en machete – puur op eigen kracht en inspanning? Ja, maar het is minder moeilijk mét de juiste instrumenten in de hand...

Om de vraag naar de toekomst van de migrant te beantwoorden richten we ons in de eerste plaats op sociaaleconomische en demografische feiten. We willen factoren als opleidingsniveau, werkloosheid, migratiepatronen en groepsgroottes in de discussie inbrengen als elementen die het traject van migranten in onze samenleving – de tocht door het woud – bepalen. Verder is het dynamische perspectief van uitermate groot belang. De toekomst van migranten kan alleen maar begrepen worden vanuit hun traject in het verleden. De situatie van Turkse en Maghrebijnse Gentenaars nu is fundamenteel verschillend van die van vijftig jaar geleden. En in de toekomst zal het nog anders zijn. Hetzelfde geldt voor de nieuwe migranten uit Midden- en Oost-Europa. Succes is niet gegarandeerd, maar veranderingen zijn er sowieso.

Een tweede kenmerk van onze aanpak is de focus op harde feiten die voor elk individu van belang zijn: Waar woon je? Met wie trouw je? De woonplaats van migranten zegt iets over de alledaagse leefwereld: leven migranten onder elkaar, in verarmde buurten? Of zijn ze verspreid over de ganse stad? De partnerkeuze is dan weer een indicator van sociale grenzen: huwen etnische minderheden en etnische Belgen met elkaar? Of zijn er daarentegen onoverschrijdbare grenzen tussen deze groepen?

Ten derde willen we met dit boek een breder verhaal schrijven en dat verhaal ook kenbaar maken aan een breder publiek. Academisch onderzoek focust vaak op zeer klein deelgebieden. Hierdoor ontbreekt het bredere plaatje. De vraag hoe het nu eigenlijk in het algemeen met de migranten in de Belgische samen-

leving gesteld is, wordt daarbij uit de weg gegaan. Vaak ziet men doorheen de bomen het bos niet meer. Daarnaast produceert academisch onderzoek dikwijls weliswaar beleidsrelevante resultaten, maar zijn die door het format van de gespecialiseerde *journals* onvoldoende toegankelijk voor beleidsmakers. Migratie is zowel voer voor een zeer actief maatschappelijk debat als voor gedegen sociologisch onderzoek. Alleen ontbreekt er vaak een link tussen beiden. Om de leesbaarheid en toegankelijkheid te bevorderen, hebben we daarom gebruik gemaakt van eindnoten en de technische en statistische uitleg in de tekst tot een minimum beperkt. De lezer verwijzen we dan ook graag naar deze eindnoten, waar ze alle details kunnen vinden. Ook referenties werden in de eindnoten opgenomen. Voor bijkomende informatie kunnen de auteurs ook steeds gecontacteerd worden. Voor de verklaring van specifiek jargon verwijzen we naar de begrippenlijst achteraan. Daar kunnen de gehanteerde definities worden gevonden.

Het verhaal van de migranten in Gent stopt uiteraard niet met dit boek. Er is ook een website aan het boek gekoppeld: www.migrantzkttoekomst.be. We nodigen u uit om eens een kijkje te nemen op deze website. U vindt er naast een fotoreeks over een aantal kleurrijke wijken in Gent bijkomende en actuele informatie over de hoofdrolspelers van dit boek: de oude en nieuwe Gentse migranten.

Een boek als dit schrijf je uiteraard nooit alleen: we willen dan ook een aantal personen en instanties uitdrukkelijk bedanken die er mee voor gezorgd hebben dat dit boek tot stand kwam. Het onderzoek werd mede gefinancierd door het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek Vlaanderen (FWO) en het Bijzonder Onderzoeksfonds van de Universiteit Gent (BOF). We willen ook het Rijksregister en John Lievens en Frank Caestecker van de Universiteit Gent bedanken om de gegevens over partnermigratie beschikbaar te stellen. Jo Noppe van de Studiedienst van de Vlaamse Regering willen we bedanken voor het verschaffen van specifieke cijfergegevens over het aantal etnische minderheden per gemeente. Speciale dank zijn we verschuldigd aan Els Verhasselt, Els Bauwens, Annelies Van Steenberge en Eric Dirikx van de cel Data-Analyse en GIS van Stad Gent. Zij hebben met de website www.gent.buurtmonitor.be een schat aan bevolkingscijfers ter beschikking gesteld aan het brede publiek. Soms zeer specifieke vragen wisten zij ook altijd op korte tijd te beantwoorden. Verder willen we Bruno De Pauw van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid bedanken voor het brengen van licht in de duisternis van gedetacheerde arbeidsmigratie naar België. Thomas Van den Eynde van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen bedanken we voor het aanmaken van de statistieken met betrekking tot het aantal Midden- en Oost-Europese zelfstandigen in Gent. Ook Luc Vanden Berge,

Christiaan De Blander en Jan Balliu van de Gentse Integratiedienst willen we bedanken voor de zeer vruchtbare discussie die we hadden over de migratie naar Gent. Dank zijn we ook verschuldigd aan Irène Tassyn van ABVV Oost-Vlaanderen voor de productieve gedachtewisselingen over de Bulgaarse arbeidskrachten in Gent. De leden van de onderzoeksgroep HeDeRa van de Universiteit Gent en van de onderzoeksgroep OASeS van de Universiteit Antwerpen willen we bedanken voor de zeer constructieve discussies over de ruimtelijke segregatie in Gent. Van deze laatste onderzoeksgroep willen we zeker Stijn Oosterlynck, Paul Blondeel, Frederic Vandermoere en Elise Schillebeeckx bedanken. Jozefien De Bock prijzen we voor het schrijven en doorsturen van haar zeer lezenswaardige artikel over de Mediterrane migratie naar Gent. Een bijzonder woord van dank gaat ook naar Jens Verlinde: onze fototochten doorheen Gent waren legendarisch. Speciale dank gaat ook naar Olivier Pintelon, Stan De Spiegelaere, Ferdi De Ville, Pieter Liagre, Karen Del Biondo, Sacha Dierckx en andere leden van Poliargus voor de feedback op delen van het boek. Jullie houden het intellectuele debat scherp. We bedanken Hannelore en Jozefien Verhaeghe voor het advies over de vormgeving van het boek. Linde Braeckman bedanken we voor de redactie van deze tekst. Ook onze collega's Fanny D'hondt, Sarah Van de Velde, Anouk Van Der Wildt, Pieter Vanderwegen, Klaartje Van Kerckem, Wendelien Vantieghem en Anina Vercruyssen willen we bedanken voor hun begrip tijdens het voortdurende storen in hun werk. An Van Butsel, Eva Van Hoeylandt, Carine Van Praet en Bruno Vandenbussche bedanken we voor de administratieve ondersteuning. Tenslotte willen we ook in het bijzonder Maya Braeckman en Lies Keymeulen bedanken voor alle steun.

Dank u wel, Ne dikke merci, Teşekkür ederim, Dziękuję!

Pieter-Paul Verhaeghe, Koen Van der Bracht en Bart Van de Putte
Gent, zomer 2012